

3. delovni list

SEKSTAKORDI GLAVNIH STOPENJ

1. LASTNOSTI:

- prvi obrat kvintakorda; manj, še vedno relativno stabilna oblika trozvoka terčne gradnje
- v klasicizmu je njegova zvočnost označena kot ljubka, nežna, manj robustna in manj stabilna kot tista kvintakorda

2. GRADNJA, OZNAČEVANJE:

- okrog 1600 so bili trozvoki zgrajeni bodisi iz dveh terc bodisi iz terce in kvarte nad njo – sekstakord še ni bil razumljen kot obrat kvintakorda. Zato je bilo v tem času bolj ali manj običajno podvajati kateregakoli od tonov sekstakorda.
- v klasicizmu (pravzaprav v večini primerov že med 1700 in 1750) je bil sekstakord razumljen kot prvi obrat kvintakorda, odtod tudi težnja, da se terca (kot pri kvintakordu) podvaja čim manj.
- v času Bacha in Handla je bil sekstakord v »prehodni fazi« med obema omenjenima. V vokalnih skladbah, predvsem koralih, ki so imeli za osnovo stare cantuse firme je tudi podvajanje še arhaično, torej brez posebne diferenciacije tonov. V instrumentalnih skladbah se že kaže novejši pogled in gradnja sekstakordov se približuje tisti v klasicizmu.
- vodilni (basov) ton dominantnega septakorda se lahko (a redko) pojavi podvojen v dveh primerih: a) v zvezi D^6-S^6 ali b) pri figuriranju posameznega glasu v okviru trajanja D^6
- označuje se s številko 6; če želimo posebej izpostaviti podvajanje posameznih tonov akorda, oz. če pride do gibanja v posameznih zg. glasovih, se pojavljajo še označbe:

$$\begin{array}{c} 6 \\ 6 \end{array}$$

podvojen osn. ton

$$\begin{array}{c} 8 \\ 6 \end{array}$$

podvojena terca (basov ton)

$$\begin{array}{c} 6 \\ 3 \\ 3 \end{array}$$

podvojena kvinta (terca nad basom)

Zgledi:

~ vpišite funkcijske označbe ter označite, kateri ton je pri sekstakordu podvojen

15. J. S. Bach:

Hast du denn, Jesu, dein Angesicht

t. 1-2

16. J. S. Bach: koral

Werde munter, mein Gemüthe

t. 1-2

17. J. S. Bach: koral *Erkenne mich, mein Hüter*

t. 1-2

Er - ken - ne mich, mein

Detailed description: This is a two-staff musical score for a chorale. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D major (two sharps) and common time (C). The melody in the top staff consists of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The bass line consists of quarter notes: D3, E3, F#3, G3, A3, B3, A3, G3, F#3, E3, D3.

18. G. F. Handel: iz Mesije

All we like Sheep

All we like sheep

Detailed description: This is a two-staff musical score. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D minor (two flats) and common time (C). The melody in the top staff consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass line consists of quarter notes: D3, E3, F3, G3, A3, B3, A3, G3, F3, E3, D3.

19. G. F. Handel: iz Mesije

All We Like Sheep

Detailed description: This is a two-staff musical score. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D minor (two flats) and common time (C). The melody in the top staff consists of quarter notes: D4, E4, F4, G4, A4, B4, A4, G4, F4, E4, D4. The bass line consists of quarter notes: D3, E3, F3, G3, A3, B3, A3, G3, F3, E3, D3.

20. G. F. Handel: iz Mesije *And the Glory of the Lord*

And the Glo - ry, the Glo-ry of the Lord

Detailed description: This is a two-staff musical score. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D major (two sharps) and 3/4 time. The melody in the top staff consists of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The bass line consists of quarter notes: D3, E3, F#3, G3, A3, B3, A3, G3, F#3, E3, D3.

21. W. A. Mozart: iz Maše ob kronanju *Gloria*

t. 9-12

glo - ri - a, - glo - ri - a in ex - cel - sis, in ex - cel - sis De - o
glo - ri - a, glo - ri - a, glo - ri - a in ex - cel - sis,

Detailed description: This is a two-staff musical score. The top staff is in treble clef and the bottom staff is in bass clef. Both are in the key of D major (two sharps) and 3/4 time. The melody in the top staff consists of quarter notes: D4, E4, F#4, G4, A4, B4, A4, G4, F#4, E4, D4. The bass line consists of quarter notes: D3, E3, F#3, G3, A3, B3, A3, G3, F#3, E3, D3.

22. W. A. Mozart: iz Maše ob kronanju *Credo*

t. 68,69

23. W. A. Mozart: iz Maše ob kronanju *Kyrie*

t. 123-127

24. J. S. Bach: koral *Allein Gott in der Höh' sei Ehr'*

t. 2-4

3. POVEZOVANJE

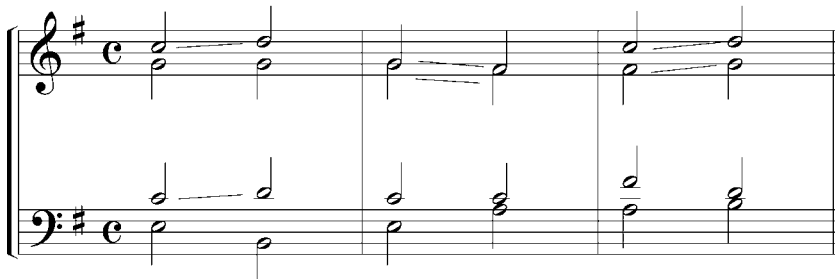
Zveze kvintakordov in sekstakordov ter sekstakordov med seboj bi lahko razdelili v tiste, pri katerih podvajamo osnovna tona obeh akordov ter vse ostale – pri le-teh prihaja do podvajanje kvinte ali terce vsaj enega od akordov. Ker se posamezne zveze v vsaki od skupin med seboj zelo razlikujejo, je primerneje napraviti pregled glede na skoke, ki nastopajo v zvezah.

ZVEZE KVINTAKORDOV IN SEKSTAKORDOV

različnih funkcij brez skokov oz.s skokom terce (v enem glasu) ter premeščanje

- a) kvartno-kvintni odnos ~ skupni ton akordov obleži, ostala dva zgornja glasova se gibljeta postopno ali pa eden od njiju sklače za terco. Očitnih vzporednih oktav ali kvint (prim. 25) se je potrebno izogibati.

25. primeri paralelnih oktav (prim) in kvint:

Pomembno je, da znamo razlikovati med vzporednimi oktavami in podvojitvijo melodije v oktavah. Če se v nekem trenutku dva sicer samostojna glasova v štiriglasju pomakneta v vzporednih kvintah ali oktavah, s tem izgubita samostojnost, celoten zvočni rezultat je prazen in grob obenem. Če pa eno od linij štiriglasja podvojimo v oktavi zaradi njene ojačitve, je zvočni rezultat bogatejši in nikakor ne moteč. Naslednji primer kaže, kako je R. Schumann štiriglasje okrepil s takšnim podvajanjem tako sporanove kot tudi basove linije.

26. R. Schumann: Sonata v fis-molu op. 11, Finale

The image shows a musical score for exercise 26, titled '26. R. Schumann: Sonata v fis-molu op. 11, Finale'. It consists of four staves, two for the right hand and two for the left hand, in a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. The score is divided into three measures. In the first measure, the right hand has a single line of music, and the left hand has a single line of music. In the second and third measures, the right hand has two parallel lines of music, and the left hand has two parallel lines of music. This illustrates the concept of parallel fifths.

Vzporedne kvinte so zaradi svoje »robate« barvitosti že ob koncu romantike spet prišle v uporabo, še toliko bolj pa se jih je posluževalo 20. stoletje.

27. G. Puccini: La Boheme, III.dejanje

Andantino mosso

The image shows a musical score for exercise 27, titled '27. G. Puccini: La Boheme, III.dejanje'. It consists of two staves, treble and bass clef, in a key signature of two flats (Bb and Eb) and a 3/4 time signature. The tempo is marked 'Andantino mosso'. The score is divided into seven measures. In the first measure, the treble staff has a single line of music, and the bass staff has a single line of music. In the second and third measures, the treble staff has two parallel lines of music, and the bass staff has two parallel lines of music. This illustrates the concept of parallel fifths.

~ vpišite funkcijske označbe

28. primeri

b) sekundni odnos ~ v zvezi S-D⁶ se kot največji pojavi terčni skok. V zvezi S-D⁶ se mora v basu pojaviti skok za zmanjšano kvinto navzdol in ne za zvečano kvarto navzgor.

~ vpišite funkcijske označbe

29. primeri zvez S⁶ z D in S z D⁶

30. primeri

NE DA NE DA

Zgled:

~ vpišite funkcijske označbe

31. T.L. Vittoria: *Motet*

t. 1-5

b) premeščanje ~ možni so vsa naslednja sosledja – kvintakord-sekstakord, sekstakord knitakord ter sekstakord-sekstakord. Pri premeščanju lahko pride do spremembe podvajanja.

32. primeri

T — 6 T — 6 T — 6 T — 6 D — 6

T — T — T — S T — D D — T

Če pride samo do pomika basa ali soprana v terco akorda, je le-ta podvojena (figurativni sekstakord)

33. primeri

T — 6 T — 6 T — D — 6

T — D T — S T — D — T

6.

7.

ZVEZE KVINTAKORDOV IN SEKSTAKORDOV
različnih funkcij s skoki

- a) kvartno-kvintni odnos ~ v zvezi kvintakorda s sekstakordom ali obratno lahko pride tudi bodisi do skoka iz osnovnega tona prvega v osnovni ton drugega akorda bodisi do skoka iz kvinte prvega v kvinto drugega akorda. Skupni ton navadno (a ne vedno) obleži, bas naj se giblje v nasprotni smeri s skokom, ki je najpogosteje v sopranu, lahko pa tudi v katerem od ostalih zgornjih glasov.

34. primer

T D D T T D S T T D D T T S S T

Zgledi:

~ vpišite funkcijske označbe

35. N. Rimski - Korsakov:
Sneguljica

36. primeri

T D S T T D D T T S S T

37. primeri

T D D T T S S T T S S T T D D T

38. primeri

5 5 1 1 5 5 5 5

6 6 6 6

T D S T D T T S

Če je osnovni ton prvega akorda nad njegovo kvinto, lahko skočita tudi oba tona:

39. primeri

1 1 1 1 1 1 1 1

5 5 5 5 5 5 5 5

D T S T D T D T T S

b) tako pri kvartno-kvintnem kot tudi pri sekundnem odnosu lahko pride tudi do mešanih skokov – iz prime v terco, kvinte v terco ali obratno

40. primeri

1 3 5 3 5 3 1 3

6 6 6 6

D T T S S T S D

Zgled:

~ vpišite funkcijske označbe

41. P. I. Cajkovski

1 1 1 1 1 1 1 1

5 5 5 5 5 5 5 5

D T S T D T D T T S

8.

ZVEZE SEKSTAKORDOV S SEKSTAKORDI

- a) kvartno-kvintni odnos ~ v basu pride do kvartnega ali kvintnega skoka iz terce enega v terco drugega sekstakorda. Pogosto obležita dva od zgornjih glasov. Če se to ne zgodi, pride v enem od zgornjih glasov (navadno v sopranu) do skoka, ki je usmerjen bodisi nasproti basu bodisi istosmerno z njim.

42. primeri

6 6 6 6 6 6 6 6 6 6
T S T D T S T D S T

Zgled:

~ vpišite funkcijske označbe

43. W. A. Mozart: violinska sonata

- b) sekundni odnos S6-D6 prinese t.i. verigo sekstakordov:
- trije glasovi se gibljejo v vzporednih sekstakordih, eden nasprotuje njihovemu gibanju in podvaja v vsakem od akordov funkcijsko drug ton
 - osnovni ton mora biti nad kvinto, sicer pride do vzporednih kvint

44. primeri

Musical score for exercise 44, showing two staves with chords and a sequence of functional labels 'S D'.

6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6 6
 S D S D S D S D S D S D S D S D

Zgled:

~ vpišite funkcijske označbe

45. P. I. Cajkovski

Moderato mosso

Musical score for exercise 45, showing two staves with a melodic line and accompaniment.

9.

Musical score for exercise 9, showing two staves with a melodic line and accompaniment.

10.

Musical score for exercise 10, showing two staves with a melodic line and accompaniment.